

DEN NORSKE KIRKE

Oslo biskop

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Dato: 12.01.2012

Vår ref: 11/374-2 WEF

Deres ref:

Høring - I velferdsstatens venterom, om mottakstilbudet for asylsøkere

Innledning og oppsummering

Oslo biskop takker for høringsbrev til NOU 2011: 10 «I velferdsstatens venterom», og for utredningens grundige evaluering av mottakstilbudet for asylsøkere. I hovedtrekk støtter vi forslagene i rapporten. Spesielt vil Oslo biskop framheve støtten til følgende forslag fra Berge-utvalget:

- Lettere tilgang til midlertidig arbeidstillatelse
- Hensyn til barn, herunder lovfestet rett til barnehage og videregående opplæring
- Tilrettelegging for god beboermedvirkning i mottakene og forbedret informasjonstilgang
- Et uavhengig tilsyn med mottakene (fylkesmannsembetet)
- Tiltak for å korte ned på behandlingstiden

Oslo biskop vil i det følgende mer systematisk kommentere enkeltpunktene i utredningen, og legge vekt på de momentene som vi mener er spesielt viktige eller har innvendinger i forhold til. Dette er basert på et etisk engasjement, et grunnleggende verdisyn og erfaringer fra arbeid med asylsøkere.

Del III: Mottakstilbudets organisering og rammer

12 Plassering i forvaltningen

Oslo biskop deler utvalgets syn på at en forvaltningsmessig plassering på reguleringsiden/kontrolliden av innvandringspolitikken medfører en risiko for at det blir for liten oppmerksomhet på sosial- og velferdspolitiske forhold. Vi støtter derfor en to-deling, der mottakene i hovedsak plasseres under Barne-, likestilings- og inkluderingsdepartementet

13 Økonomi

Oslo biskop støtter utvalgets anbefaling om en økonomisk gjennomgang av mottakssystemet, slik at man sikrer at asylsøkere over tid ikke må leve i fattigdom, at stønaden inflasjonsjusteres, og at søkere i Dublin-prosedyre i ordinære mottak gis samme ytelser som øvrige beboere

15 Driftsoperatørene

Oslo biskop støtter utvalgets forslag om å videreføre ordningen med ulike driftsoperatører. Vi mener imidlertid det i større grad bør sikres at en relativt stor andel av mottakene drives ut fra ikke-kommersielle hensyn. Her vil vi spesielt påpeke at de humanitære organisasjonene gjerne har spesielt gode forutsetninger for å møte beboerne med respekt ut fra verdigrunnet de er bygget på og ut fra den kompetansen som finnes i organisasjonen på internasjonale spørsmål og mellommenneskelige forhold.

17 Basismottak

Oslo biskop støtter utvalgets forslag om langsiktige avtaler for basismottak. Dette tror vi vil skape nødvendig forutsigbarhet, stabilitet og trygghet, og samtidig bidra til å ivareta kompetanseutviklings- og formidlingshensyn.

18 Bemanning, kompetanse, roller

Oslo biskop deler utvalgets anbefaling (18.4.7) om at taushetsplikten til ansatte i mottakene bør reguleres av forvaltningsloven uavhengig av om driftsoperatøren er kommunal, privat eller en ideell organisasjon, og at taushetsplikten også bør gjelde overfor utlendingsforvaltningen. Vi mener dette er viktig for å sikre tilliten og kvaliteten på bosituasjonen blant asylsøkerne, og for ikke å sette ansatte i en vanskelig lojalitetskonflikt.

19 Tilsyn

Oslo biskop støtter utvalgets forslag om at tilsynsansvaret legges til Fylkesmannsembetet som uavhengig instans.

21 Utvalgets forslag til organisering av mottaksapparatet

21.5: Basismottak:

Oslo biskop støtter at det etableres basismottak med langsiktige kontrakter, lengre oppsigelsestid og ekstra ressurser for systematisering og formidling av kunnskap og kompetanse

21.6: Mottak/avdelinger for enslige mindreårige:

Se punkt 27. Oslo biskop er her uenig i forslaget

21.7 Alternativ mottaksplassering: Oslo biskop støtter anbefalingen om at målgruppen for alternativ mottaksplassering utvides, og at denne muligheten særlig gjelder innkvartering for personer med lang botid i mottak

21.9 Privat innkvartering:

Oslo biskop støtter forslaget om at det innføres en mulighet til privat innkvartering, der asylsøkerne samtidig kan motta støtte til livsopphold. Vi vil imidlertid anbefale mulighetene for dette utvides, og at det ikke begrenses til 1 asylsøker per bolig, men også kan gjelde for familier. Oslo biskop mener videre at tilbudet ikke bør avgrenses til å gjelde kommunen som mottaket er lokalisert i, om en annen kommune fremstår som mer hensiktsmessig.

21.10 Person er i Dublin-prosedyre:

Oslo biskop støtter utvalgets forslag om at personer i Dublin-prosedyre innkvarteres i ordinære mottak fram til saken er avklart.

21.11 Angående retursentre for personer med endelig avslag på asylsøknad:

Oslo biskop deler utvalgets skepsis mot å innføre retursentre.

Del IV: Mottakstilbudets innhold

22 Innkvartering av asylsøkere

Oslo biskop vil fremheve støtte til forslagene i dette kapitlet om at familier sikres egne boenheter og at asylsøkernes egne ønsker med hensyn til boform tillegges betydelig vekt - eksempelvis i forhold til sentralisert vs desentralisert innkvartering.

23 Beboermedvirkning

Oslo biskop støtter tenkningen omkring beboermedvirkning og at verdier som rettferdighet, likebehandling, gjensidig respekt og et syn på beboerne som personer med ressurser, erfaring og kunnskap ivaretas. Vi er derfor enige i at prinsippet om at beboermedvirkning videreføres og videreutvikles. Samtidig vil vi legge vekt på at regelverket også må sikre at personer som har gode grunner for ikke å delta på lik linje med andre, ikke blir skadelidende av den grunn. Oslo biskop mener også at det bør åpnes for å ansette beboere som har arbeidstillatelse til å gjøre oppgaver som det ellers ville blitt lønnet andre til å gjøre.

24 Identifisering av sårbare personer

Oslo biskop ser det som viktig å styrke helsetjenesten i ankomstfasen, og støtter utvalgets forslag om å forankre denne i den kommunale helsetjenesten. Vi mener også at det er avgjørende å gjøre en grundig helsesjekk i en tidlig fase – også utover akutthjelp. Dette vil være en hjelp til å identifisere sårbare personer så tidlig som mulig. Vår erfaring er at det i denne fasen er avgjørende med tilgang til gode tolketjenester, slik at asylsøkerne kan få formidlet relevant og nyansert informasjon tidlig. Oslo biskop mener også at en god helsetjeneste på et tidlig tidspunkt vil kunne være relevant for tilrettelegging av asylintervjuet og for vurderingen av beskyttelsesbehov. Vi støtter videre forslaget om at det bør etableres gode rutiner for videreformidling til UDI og andre relevante instanser, der beboeren gir samtykke til dette.

Ved en helsetjeneste forankret i kommunene ser vi det som avgjørende at personell som er i kontakt med asylsøkerne sikres god informasjon om de rettighetene som finnes for denne gruppen. Praksis har vist at ikke alle helsearbeidere er klar over at asylsøkere er likestilt med norske borgere når det gjelder rett til helsetjenesten.

25 Asylsøkere og helsetjenester

Oslo biskop støtter forslaget om at det bør fastlegges rutiner for informasjonsflyt og at det åpnes for bruk av flere kriterier knyttet til sårbarhet og spesielle behov for tilrettelegging i mottak. Vi vil støtte et forsterket helsetilbud både ut fra et rettighetsperspektiv og ut fra de positive gevinstene dette indirekte vil kunne gi i forhold til trivsel, arbeidsevne, foreldrerolle osv. Oslo biskop er imidlertid bekymret for asylsøkere som har fått endelig avslag og vil be om at helsetilbudet til denne gruppen rettighetsfestes på samme måte som for andre borgere.

Oslo biskop ser positivt på Helsetilsynets veileder som anbefaler at det raskt etableres kontakt med helsetjenesten – også før asylsøkeren har fått tildelt fastlege og D-nummer. Vi er enige i veilederens vektlegging av tolketjenester, og vil be om en tilrettelegging for at helse- og omsorgspersonell får god kjennskap til denne veilederen.

Oslo biskop deler Brunvatnes vurdering om at asylsøkeres største problem ofte er av psykisk art, og at forhold som fremmer mestring er avgjørende. Dette peker i retning av tiltak som kan gi en trygg, forståelig og meningsfull hverdag. Vi mener derfor det er spesielt viktig med oppmerksomhet omkring disse temaene, og støtter de forslagene som kan forebygge økte psykiske påkjenninger. Dette gjelder særlig tiltak som kan redusere passivitet, manglende innflytelse over egen hverdag og dårlige eller konfliktfylte boforhold.

Oslo biskop vil videre anbefale de tiltak som tilrettelegger for mennesker med funksjonshemminger.

Videre støtter vi utvalgets flertalls anbefaling om at asylsøkere gis rett til sosiale tjenester etter § 4-2 i sosialtjenesteloven, og at retten til tilsvarende tjenester videreføres i ny kommunal helse- og omsorgslov (25.5.9)

26 Barn

Oslo biskop vil gi sterk tilslutning til den tilnærming og de forslag som anbefales av utvalgets flertall i dette kapitlet. Vi ser det som svært positivt at barns behov for trygghet, aktivitet, mestring og gode familieforhold vektlegges, og støtter flertallets vurdering om at innvandringsregulering ikke kan være avgjørende når det gjelder grunnleggende velferdstilbud for barn. Oslo biskop støtter derfor flertallets anbefalinger om rett til barnehage, videregående opplæring og forsterket aktivitetstilbud i mottakene.

27 Bo- og omsorgstilbudet for enslige mindreårige over 15 år

Anbefalingene knyttet til enslige mindreårige asylsøkere mener vi er mangelfulle. Oslo biskop er enig med utvalgets vurdering om at god bemanning er en nøkkelkomponent. Ut fra den svært sårbare situasjonen disse ungdommene er i – i ukjent land, uten omsorgspersoner og med en usikker og uavklart fremtid, mener vi imidlertid at Barnevernet, med sin kompetanse, heller enn Utlendingsmyndighetene, burde ha ansvar for denne gruppen. Forsvinningsepisoder, mangelfull oppfølging i vanskelige saker og rapporter fra politiet, mener vi forsterker dette argumentet.

Oslo biskop er også bekymret for den situasjonen disse ungdommene befinner seg i etter innstrammings tiltakene i 2008, der disse menneskenes liv settes «på vent» til fylte 18 år. Vi vil derfor anbefale at denne gruppen prioriteres spesielt, og at de gis rett til opplæring gjennom skoletilbud på linje med andre barn.

28 Informasjon

Oslo biskop deler synspunktene som kommer fram i Difis rapport fra 2009, hvor det konkluderes med at både UDI og mottakene har et forbedringspotensial når det gjelder innhold og organisering av informasjonsarbeidet. Vi støtter utvalgets anbefaling om økt innsats for å styrke informasjon til beboere. Vi tror dette vil redusere frustrasjon og øke asylsøkernes rettsikkerhet gjennom forståelse for asylvurderingen og de kriterier som benyttes. Oslo biskop støtter forslaget om kompetanseheving for ansatte i mottak som et ledd i innsatsen for å styrke informasjonstilbudet til beboerne. Ved siden av at kompetansen kan være manglende, tror vi imidlertid mottaksansatte lett vil komme i en dobbeltrolle om de får et helhetsansvar for informasjon omkring asylprosessen. Av den grunn vil vi anbefale at uavhengige faglige aktører systematisk trekkes inn som et ledd i informasjonen til asylsøkerne.

29 Aktiviteter

Oslo biskop er positiv til de forslag som fremlegges i dette kapitlet med hensyn til asylsøkeres adgang til midlertidig arbeidstillatelse, lovfesting av norskopplæring, og til å delta i andre former for aktiviteter. Vi tror dette er avgjørende for å oppnå målsettingen om at beboere i størst mulig grad skal ta hånd om sitt eget liv, og at dette vil forbedre psykisk helse, mestringsevne og evne til integrering. Oslo biskop vil understreke betydningen av at språkopplæring og adgang til arbeidstillatelse ikke utsettes til bosetting i kommunene.

Også dersom asylsøkeren skulle få endelig avslag mener vi at de positive effektene vil være betydelige, i form av økt selvrespekt, forebygging av psykiske problemer og kvalifisering for den fremtiden som venter i hjemlandet. Vi vil derfor advare mot at adgang til arbeid, språkopplæring og andre aktiviteter begrenses som et ledd i å forebygge misbruk av asylordningen, og mener disse hensynene bør ivaretas gjennom andre tiltak.

Tros- og livssynsutøvelse er viktig for mange beboere. Oslo biskop ønsker at det legges til rette for at asylsøkere skal få kunne utøve sin religion også i mottakstiden, og vil be om at dette anliggendet nevnes eksplisitt.

30 Kvalifisering

Oslo biskop støtter utvalgets anbefaling om at kvalifisering bør være et tilbud til alle beboere i mottak og ikke kun for personer som skal motiveres til å returnere frivillig etter endelig avslag. Vi er også enige i at kvalifiserende tiltak i mottak bør ses i sammenheng med introduksjonsprogrammet i kommunene.

Videre støtter vi anbefalingen om at deltakelse i arbeidsmarkedstiltak bør være ett av flere tiltak mottaksbeboerne kan velge mellom for å få en aktiv og kvalifiserende tilværelse.

Oslo biskop vil takke Berge-utvalget for et godt og grundig arbeid, og ønske departementet lykke til med den videre oppfølgingen!

Med vennlig hilsen

Ole Christian M. Kvarme
biskop

Wenche Fladen
rådgiver diakoni og samfunnsspørsmål
Direkte innvalg: 23301180